

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 96.

Fredagen den 9 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 2 innevarande juni förda protokollen.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedde att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kansli-personal och vaktbetjäning, den 8 juni 1916.

Beslöto herrar deputerade, att för tiden från och med nedan angivna dagar följande hos kammaren anställda tjänstemän och vaktmästare skulle entledigas från sina anställningar, nämligen

från och med den 17 innevarande juni samtliga notariier och kanslister ävensom vaktmästarna C. J. F. Svensson, H. E. E. Eklund, C. O. A. Ohlsson, C. H. Björklund, W. Zetterqvist, B. Rudén, A. Hj. Lindgren, A. Gustafsson, E. E. Johansson, E. Andersson, G. A. Zeffer, J. H. Sahlberg och E. H. Andersson, samt

från och med den 1 nästkommande juli förste notarierna T. Hedrén, G. Tägtström, C. F. Schött, R. Hellberg och E. Lindblad.

Som ovan

In fidem
Per Cronvall.

§ 3.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 151, i anledning av väckt motion om användande av statsverkets fond av rusdrycksmedel för Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 96.

Ang. stats-
verkets fond av
rusdrycks-
medel.

av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål m. m.; och ytterligare därvid

(Forts.)

Herr Thorsson: Herr talman! Det finnes knappt något utskottsbetänkande, vilket jag varit så tveksam att bifalla, som det nu föreliggande. Jag tycker det känns så otäckt, rent ut sagt, att man skall ställa den extra ersättning, som statstjänare skola erhålla, i samband med ett ytterligare uttagande av spritskatter. Då ju en hel del av dessa ersättningsbelopp skall utgå till de affärsdrivande verken, och de affärsdrivande verken sällan, om ens någonsin, ha haft en sådan inkomst som åtminstone vissa av dem haft under den nu rådande dyrtiden, så är det icke förenligt med anständighetskänslan, höll jag på att säga, att riksdagen skall för avlöande av dessa tjänstemän använda sig av medel, tillkomna på sätt här är ifrågasatt. Det är ett talande exempel på, hur våra statsregleringar i slutet av riksdagen så att säga slumpvis plockas tillhopa. Riksdagen beslöt för några dagar sedan att anslå fem miljoner kronor, till lindrande av dyrtiden i de hårdast prövade hemmen; om dessa spritmedel anvisats till bestridande av kostnaderna för ett sådant ändamål — när de nu skola särskilt redovisas i budgeten — så hade det funnits något försvarbart i att ordna det på det sättet, men som det nu är, känner jag det nästan upprörande att nödgas vara med om en sådan reglering.

Nu har riksdagen i år beslutat dels att för de närmaste åren upptaga ett lån av icke mindre än 27 miljoner kronor, dels att på förskottsmedel föra upp även de 5 miljonerna som jag förut berört och som avsågos att lindra dyrtiden i de fattigaste hemmen. Vidare har riksdagen beslutat medgiva Kungl. Maj:t att på förskottsmedlen taga de 8 miljoner, som genom kompromiss mellan högern och liberalerna blivit beviljade för vissa försvarsändamål. Nästa års reglering har således att emotse en svårare situation än den nuvarande. Därför hade en klok omtänksamhet om statens finanser bjudit riksdagen att använda de 54 miljoner kronor, som redan i en kungl. proposition voro tänkta att uttagas, för att därmed i någon mån få debet och kredit att gå ihop i såväl detta som nästkommande års regleringar.

För att framkalla en förändring i mycket betänkliga nu tillämpade statsregleringar hade det varit riktigtast, att man sört för, att det vid dagens sammanträde hade varit tillräckligt många ledamöter närvarande, som hade varit sinnade att avslå hela denna av statsutskottet vidtagna åtgärd. Därigenom hade riksdagen blivit tvungen att samlas en gång till efter pingst, och om även detta hade pålagt en del ledamöter personliga obehag och ekonomiska uppoffringar, så kunde det dock måhända hava haft med sig den utomordentliga innebörden för statsregleringen, att man icke hädanefter på detta sätt, på en slump så att säga, de sista dagarna av riksdagen låter det hela gå vind för våg. Emellertid har jag till följd av den långa tid, riksdagens ledamöter nödgats stanna kvar över den ordinarie tiden, icke vågat mig på att pressa dem på det sätt jag nyss nämnt. Jag får därför nöja mig med att till protokollet uttala dessa mina stora be-

tänkligheter över det sätt, varpå statsregleringen vid 1916 års riksdag uppgöres. Det synes som om den ledande tanken i hela denna reglering hade varit: »klare sig den som kan i dag, efter oss kommer syndafloden!» Det har varit ledstjärnan för dem, som strävat efter denna utgång av statsregleringen.

*Ang. stats-
verkets fond av
rusdrycks-
medel.
(Forts.)*

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman! Då riksdagen i tisdags den 6 innevarande månad voterade spirituosaaccisen, så var det många, som läto sitt votum bestämmas därav, att ett belopp motsvarande den beräknade inkomsten av spirituosaaccisen skulle av rusdrycksmedelsfonden tagas i anspråk för av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål. Men jag undrar, om det var många av dessa, som läto sitt votum bestämmas av, att medlen skulle tagas i anspråk för sociala ändamål, som tänkte sig, att det skulle tillämpas på det sätt, som nu faktiskt kommer att ske. Vilka sociala ändamål är det som genom dessa medel skola tillgodoses? Jo, om jag undantar ett belopp av 425,000 kronor för understödjande av arbetslösa, så åtgår återstoden, nämligen 3,964,000 kronor, till den av riksdagen för statens lägst avlönade personal bestämda krigstidshjälpen. Menar man, att detta är ett verkligt socialt ändamål? Jag kan icke finna annat än att riksdagen genom sitt sätt att handlägga detta ärende har sökt skatta åt självbedrägeriet, ty något annat är det icke. Det är, enligt min mening, statens enklaste uppgift och skyldighet att avlöna sina ekonomiskt svagast ställda tjänare på sådant sätt, att de under kristid icke komma att lida nöd.

Sin allra grellaste belysning får detta system, om man besinnar att, såsom den föregående ärade talaren anført, krigstidshjälpen även åt den personal, som tillhör de affärsdrivande verken, skall utgå av dessa medel. Härigenom drar man ett streck över en av de grundläggande tankarna i 1911 års budgetsreform, som utgick ifrån, att de affärsdrivande verken i riksstaten endast skulle redovisa sin netto-behållning. Jag utgår ifrån, att det är alldeles självfallet, att de affärsdrivande verken egentligen borde betala denna krigstidshjälp själva, och det hade Kungl. Maj:t mycket riktigt förutsatt. Men nu kommer det budgetmässigt icke att bli så, utan på ett helt annat sätt.

Ja, man har gjort denna kringgångsrörelse för att undkomma det blindskär, som man ville undkomma, för att icke, som man befarade, på något sätt dra ett streck över 1913 års beslut beträffande det allmännas befrielse från beroendet av rusdrycksmedlen, och det beslut, som i sig innebar att i riksstaten icke skulle uppföras högre belopp än 41,900,000 kr. för statsändamål, och vad därutöver inflöt skulle gå till den s. k. rusdrycksmedelsfonden. Genom nyss berörda beslut är jämväl möjlighet beredd för att det belopp, som kan uppföras i riksstaten, skulle kunna automatiskt komma att sjunka. Den saken skall jag dock icke yttra mig om nu. Men, som sagt, detta blindskär har man genom denna kringgående rörelse sökt undkomma med det resultat, att man enligt min mening likväl i viss mån dragit ett streck över innebörden av 1913 års riksdags beslut beträffande rusdrycksmedelsfonden och dessutom dragit ett streck över 1911 års riksdags

Ang. stats-
verkets fond av
rusdrycks-
medel.
(Forts.)

beslut beträffande riksstatens uppställning. Det är resultatet. Det hade enligt min mening varit ärligare och mera öppet att helt och hållet låta medlen gå in i statsregleringen, på sätt Kungl. Maj:ts föreslaget, än att göra så, som det här nu kommer att bli.

Emellertid har utskottet velat bestämt reservera sig mot, att vad som nu sker i någon mån skall få prejudicera för framtiden, och det syns mig vara klokt ur mer än en synpunkt, att riksdagen verkligen tager fasta på detta.

Sådant läget nu är, kan man ej motsätta sig, vad utskottet här föreslår, hur gärna jag än skulle ha önskat det. Vid sådant förhållande har jag, herr talman, intet yrkande.

Herr Ekman. Herr talman, mina herrar! Det återkommer nästan varje år, att, då vi kommit till den tidpunkt, att statsregleringen och de ärenden, som sammanhänga därmed, här skola behandlas, kammaren är glest besatt, och att det uttalas från det ena eller andra hållet klagomål över, att statsregleringen och därmed närmast sammanhängande förhållanden skola behandlas under sådana omständigheter, samtidigt uttalas även ett och annat önskemål. Men ännu har icke någon lyckats att lösa frågan, hur vi skola ordna dessa förhållanden, för att verkligen statsregleringen i kamrarna skall kunna behandlas under den tid, då kamrarna äro fulltaligare besatta, än vad exempelvis i dag är förhållandet. Jag har velat påpeka detta med anledning av herr Thorssons uttalande i detta avseende.

Med anledning av herr Nilsons anförande, då han sade sig undra, om någon hade tänkt sig, att dessa medel, som det här gäller, skulle komma att tagas i anspråk för ändamål, som nu föreslås, vill jag säga, att det nog förefaller mig, som om man haft anledning att tänka sig det redan tidigare. Herr Waldén har i sin motion nr 332, som återopas i detta betänkande, hemställt, att riksdagen måtte besluta att till bestridande av sådana utgifter för sociala ändamål, vilka föranledas av kristiden, t. ex. anslag till livsmedelskommissionen, krigstidshjälp o. d., måtte tagas i anspråk ett belopp, motsvarande statsverkets inkomster av eventuellt införd spirituosaaccis och förhöjning av maltskatten, dock högst 7,000,000 kronor, att utgå från den genom 1913 års förordning tillkomna fonden av rusdrycksmedel. Redan av denna motion synes mig framgå, att den tanken ej varit så alldeles främmande att på så sätt använda dessa medel. När sedermera spirituosaaccisen behandlades i kamrarna, så skedde det efter det, att bevillningsutskottet i sitt utlåtande nr 33 hade avgivit förslag i ämnet. Där föreslår bevillningsutskottet i första punkten av sin hemställan, att riksdagen, *under förutsättning* att riksdagen, i anledning av herr Waldéns motion II:332, beslutar, att ett belopp motsvarande den beräknade inkomsten av spirituosaaccisen skall av rusdrycksmedelsfonden tagas i anspråk för av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål, måtte antaga Kungl. Maj:ts föresvarande förslag till förordning om spirituosaaccis. Sålunda framlades och fastslogs hela förslaget om spirituosaaccisen

under denna förutsättning beträffande herr Waldéns motion. Och i herr Waldéns motion pekas alldeles särskilt på krigstidshjälpen. Nu är det, som statsutskottet här föreslagit i överensstämmelse med det i enlighet med bevillningsutskottets betänkande fattade beslutet.

Jag kan ej finna annat, än att det hade varit lämpligare, om de erinringar, som nu framkommit rörande sättet för medlens användande, i stället kommit fram vid behandlingen av bevillningsutskottets berörda utlåtande, ty det var då, som man band sig vid de principer, som äro uttalade i herr Waldéns motion.

Herr talman! Intet yrkande är gjort, och jag vill ej förlänga debatten, utan ber endast att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Schotte: Herr talman, mina herrar! Jag hade kunnat instämma med herr Nilson i Örebro, om han ej hade haft några uttalanden om, att det varit lämpligare att följa Kungl. Maj:ts förslag beträffande sättet för ifrågavarande medels ingående och användande. I den delen kan jag nämligen ej gilla hans mening.

Men jag vill beteckna det såsom mycket litet tilltalande, att statsutskottet inräknat krigstidshjälpen i de ändamål, vilka angivits såsom sociala ändamål och som skola täckas med den ökade spritbeskattningen. Statsutskottet kunde väl ej varit så bundet av herr Waldéns motion, att det måste förfara på sådant sätt, som nu skett, och bevillningsutskottets yttrande i anledning av herr Waldéns motion synes ej heller utgöra tillräcklig anledning för statsutskottet att ej tänka sina egna tankar och söka utfinna några andra ändamål än att på detta sätt ge krigstidshjälpen en karaktär av understöd i stället för en löneförbättring, låt vara lagd efter behovsprincipen, i följd av den genom kristiden uppdrivna levnadskostnadsökningen. Jag finner för min del statsutskottets förslag synnerligen olämpligt; men jag har endast velat uttala denna min mening, utan att framställa något yrkande om ändring i förslaget.

Herr Ekman: Herr talman! Jag ber att få säga herr Schotte, att bevillningsutskottet ej har gjort sitt uttalande i anledning av herr Waldéns motion utan *under förutsättning* av bifall till herr Waldéns motion, vilket är en helt annan sak.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Statsutskottets memorial, nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkterna 58 och 59 under sjätte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till riksförsäkringsanstalten, som nu föredrogs, lades till handlingarna.

§ 5.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets memorial, nr 46, i an-

ledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande vissa delar av utskottets betänkande nr 33 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om spirituosaeccis m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Punkten 1:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 2:o).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Härefter föredrogos vart för sig bevillningsutskottets memorial och betänkande:

nr 47, angående beviljande av medel till särskild ersättning åt tjänstemän hos bevillningsutskottet;

nr 48, angående ersättning åt av utskottet vid handläggning av vissa ärenden anlitade biträden; och

nr 49, angående beräkning av bevillningarna för år 1917.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda memorial och betänkande hemställt.

§ 7.

Bankoutskottets nu föredragna memorial, nr 64, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bankoutskottets memorial, nr 59, angående väckt fråga om bearbetning m. m. av viktigare in- och utländskt riksdagstryck lades till handlingarna.

§ 8.

Slutligen föredrogos bankoutskottets memorial, nr 65, angående instruktion för nästa riksdags bankoutskott; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från jordbruksutskottet:

nr 248, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statens hästavelsfond;

nr 249, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett statsstuteri vid Ottenby; och

nr 250, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst i vad

propositionen rör under jordbruksdepartementet lydande ärenden;
samt

från statsutskottet:

nr 215, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till vissa byggnads- med flera arbeten vid Ulriksdals, Haga och Drottningholms slott m. m.; och

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen samt en i ämnet väckt motion.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,35 f. m.

In fidem
Per Cronvall.